

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดมุ่งหมายทางการศึกษาแสดงถึงสิ่งที่คาดหวังจากการจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นการชี้ให้เห็นแนวทางการจัดประสบการณ์เรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ต้องการ ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนว่าได้บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด การประเมินผลอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ถึงจุดมุ่งหมายทางการศึกษาว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้เพียงใด การจัดประสบการณ์เรียนรู้ได้ดำเนินงานไปตามแผนหรือไม่ และมีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร ตลอดจนมีผลกระทบอะไรเกิดขึ้นและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษามากน้อยเพียงใด องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตลอดเวลาในการจัดการศึกษา ดังแผนภาพที่ 1 (อุทุมพร จามรมาน, 2531 พร้อมพรรณ อุดมสิน, 2533 สิริชัย กาญจนวาสิ, 2535)

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการศึกษา

ในวิชาคณิตศาสตร์ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้จัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีการกำหนดลำดับชั้นตอนก่อนที่จะสอนเนื้อหาเรื่องใดก็ตาม ครูจะต้องทราบจุดประสงค์ในการสอนเป็นอันดับแรก (จุดประสงค์นี้จะต้องพิจารณาจากเป้าหมายใหญ่ คือจุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตรคณิตศาสตร์ที่ไม่ระบุว่าต้องเน้นหรือปลูกฝังในระดับชั้นใด เนื้อหาใด และทราบจุดประสงค์ในระดับบทเรียนที่สอนซึ่งเรียกว่าจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม) สำหรับจุดประสงค์ระดับบทเรียน หรือระดับเนื้อหาก็กำหนดดูจากจุดประสงค์พื้นฐานไปสู่จุดประสงค์ปลายทางของเนื้อหานั้น ๆ หลังจากนั้นจึงสรรหาวิธีสอนที่จะนำนักเรียนบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้แล้วดำเนินการสอนตามวิธีนั้น ๆ เมื่อสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูจำเป็นต้องวัดผลว่านักเรียนมีความรอบรู้เพียงใด ในเรื่องที่ครูสอนจบไป ดังนั้นผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนแต่ละบทประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด และเป็นข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงการสอนของครูและการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ ดังแผนภาพที่ 2 (บุญทัน อยู่ชมบุญ, 2529 พร้อมพรรณ อุดมสิน, 2533)

ภาพที่ 2 กระบวนการเรียนการสอนคณิตศาสตร์

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายที่สำคัญให้ผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐาน และให้นักเรียนมีความสามารถในการเกิดความคิดรวบยอด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของสุรชัย ขวัญเมือง ที่ว่า
 คณิตศาสตร์ในแนวใหม่มีจุดเน้นที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่อง
 นั้น ๆ (สุรชัย ขวัญเมือง, 2522)

จากความมุ่งหมายของการสอนคณิตศาสตร์ที่เฟอร์และฟิลลิปส์ (Fehr and
 Phillips, 1967) สก็อต ซูเอล (Scott, 1967) ซูเอล (Suelzt cited by Suydam, 1974)
 และสปิตเซอร์ Spitzer, 1963 อ้างในโสภภาพรรณ ศิริรัตน์, 2527) ได้สรุปว่าเด็กจะต้องมี
 ความเข้าใจในความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์เสียก่อน แล้วจึงนำไปสู่ความสามารถ
 ทางด้านทักษะ และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง
 และสมเหตุสมผล แต่เป็นที่ทราบกันว่า การสอนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาของ
 ประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากรายงานการประเมิน
 ความก้าวหน้าคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระดับประเทศ พบว่านักเรียนยังมี
 สมรรถภาพด้านความคิดรวบยอดต่ำกว่าสมรรถภาพด้านอื่น ๆ ซึ่งได้แก่สมรรถภาพด้าน
 การคิดคำนวณ การปฏิบัติงาน และการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ (สำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2532) ทั้งนี้เนื่องมาจาก
 ครูเกือบจะไม่ได้สอนให้เด็กได้รู้จักสิ่งที่เป็นความคิดรวบยอดของเนื้อหาในชานั้น ๆ แต่
 มักจะสอนเน้นไปทางด้านให้เด็กจดจำข้อเท็จจริงต่าง ๆ และฝึกให้ท่องจำแต่เพียงอย่าง
 เดียว (จรรยา สุวรรณทัต, 2519 ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2520 มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมาราช, 2536) นอกจากนั้นคลอสไมเออร์และริบเบิล (Klausmeier and Ripple,
 1971) ยังได้เสนอแนะว่าการเรียนความคิดรวบยอดเป็นจุดประสงค์อันสำคัญยิ่งของการ
 ศึกษาในโรงเรียนทุกระดับ การส่งเสริมให้เด็กเรียนความคิดรวบยอดด้วยเครื่องมือ
 และวิธีการที่ถูกต้องเป็นสิ่งทีพึงกระทำมากกว่าการสอนให้เด็กท่องจำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในระยะที่ผ่านมา ได้มีผู้พัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนความคิด
 รวบยอด (Gagne, 1965,1970 cited by Roid and Haladyna, 1982) รวมทั้งข้อคำถามใน
 แบบสอบที่ทำให้เกิดความคิดรวบยอด (Andre, 1979 Tiemann and Markle, 1978 (a)
 cited by Roid and Haladyna, 1982) ซึ่งจากงานวิจัยเกี่ยวกับความคิดรวบยอดในวิชา
 คณิตศาสตร์ที่ผ่านมาพบว่าสามารถแบ่งงานวิจัยเป็น 4 ประเภท ได้ดังนี้ประเภทที่หนึ่ง

ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อความเข้าใจความคิดรวบยอด (นวรัตน์ ศิริโชติ, 2521 ชาญวิทย์ จรตระการ, 2524 อัจฉราพรรณ เกิดแก้ว, 2524 นที ศิริมัย, 2529 อาริรัตน์ สุดเกตุ, 2529) ประเภทที่สอง ด้านทักษะการคิดที่มีต่อความคิดรวบยอด (โสภภาพรรณ ศิริรัตน์, 2527 สุมาลี จันทร์ชลอ, 2533) ประเภทที่สามด้านศึกษาการสร้างความคิดรวบยอด (ปฐม นิคมานนท์, 2514 นิตี สุวรรณศิริ, 2515) และประเภทที่สี่ ด้านการสร้างแบบสอบความคิดรวบยอด (อุทุมพร ทองอุไทย, 2510 โกวิทย์ ทองอยู่, 2535) สำหรับการสร้างแบบสอบความคิดรวบยอดในงานวิจัยครั้งนี้จัดอยู่ในประเภทที่สี่ ซึ่งมีข้อแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยผู้วิจัยจะสร้างแบบสอบความคิดรวบยอด ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 53 ข้อ

จากความสำคัญของปัญหา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่ผ่านมา จึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยจะสร้างแบบสอบความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม หรือ แก้ไขข้อบกพร่องอันเกิดจากการเกิดความคิดรวบยอดที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่มีความซับซ้อนในชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบสอบความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อวิเคราะห์แบบสอบความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยอิงทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory) หรือ IRT 3 พารามิเตอร์ คือ ค่าอำนาจจำแนก (a) ค่าความยาก (b) ค่าโอกาสการเดาข้อสอบถูก (c) ค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบ (Item Information Function) ค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบ (Test Information Function)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบความคิดรวบยอด หมายถึง เครื่องมือที่ประกอบด้วยแบบสอบเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 53 ข้อ ซึ่งใช้วัดความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการสรุปคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติร่วมที่สำคัญทางคณิตศาสตร์ จำนวน 15 บทในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมี 44 ความคิดรวบยอด

ลักษณะของแบบสอบที่อิงทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory) หรือ IRT หมายถึง การตรวจสอบเพื่อหาลักษณะของแบบสอบโดยการวิเคราะห์ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบโดยใช้โมเดล 3 พารามิเตอร์ เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (a) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 - 2.50 ค่าความยากของข้อสอบ (b) มีค่าอยู่ระหว่าง - 2.50 ถึง + 2.50 ค่าโอกาสการเดาข้อสอบถูก (c) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 0.30 ค่าฟังก์ชันสารสนเทศของข้อสอบ (Item Information Function) และค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบ (Test Information Function)

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หมายถึง ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ของเขตการศึกษา 6 จำนวน 4 จังหวัด ซึ่งได้แก่จังหวัดชัยนาท จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2538 จำนวน 793 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์สามารถวัดได้ด้วยแบบสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice)
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถให้ข้อมูลความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นนักเรียนที่มีความสนใจในระยะเวลานั้น ดังนั้นการทำแบบสอบของนักเรียนจึงถูกจำกัดด้วยเวลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้แบบสอบความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. ทำให้ครูผู้สอนมีเครื่องมือที่ใช้วัดความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์เพื่อนำไปส่งเสริมและปรับปรุงข้อบกพร่องในด้านความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้กับการสร้างแบบสอบความคิดรวบยอดในวิชาและชั้นอื่น ๆ ที่สูงขึ้นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย